

Hardheidsclausule in het leerlingenvervoer

Het kind centraal en de hardheidsclausule

1

Voorstellen docent Jeroen Peters

- Bij verschillende gemeenten (senior) beleidsmedewerker onderwijs
- Adviseur Leerlingenvervoer bij gemeenten, zowel voor uitvoering als beleid. Vertegenwoordigen gemeenten bij bezwarencommissie en rechtbank inzake leerlingenvervoer
- Moderator LinkedIn groep leerlingenvervoer (u bent van harte welkom) <https://www.linkedin.com/groups/1876320/> met ruim 1.000 leden!

08-03-2024 2

2

3

Hardheidsclausule in de verordening

Burgemeester en wethouders kunnen in bijzondere gevallen, het vervoer voor onderwijs aangaande, ten gunste van de ouders afwijken van de bepalingen in deze verordening, zo nodig na advies te hebben gevraagd aan deskundigen.

4

Wet

- Wpo, art. 4, lid 12: De regeling kan bepalen dat het college van burgemeester en wethouders in bijzondere gevallen de bevoegdheid heeft ten gunste van de ouders van de inhoud van de regeling af te wijken.
- Wec en Wvo 2020 vergelijkbare bepalingen

5

Eerste conclusie en vraag.

- Je mag van alle bepalingen van de verordening afwijken ten gunste van de ouders en leerling.
- Maar mag je ook van de wettelijke kaders afwijken ten gunste van ouders en leerling? (Handopsteken)
 - Ja
 - Nee

6

Uitspraak ECLI:NL:RVS:2024:618

- Gemeente Beekdalen
- Aanvraag leerlingenvervoer naar en van de school Kindsheid Jesu in Hasselt (België).
- Volgens verordening kan vervoer niet naar een school in België en is de aanvraag afgewezen.
- De wet is alleen van toepassing op Nederlandse scholen (de omschrijving van school verwijst naar Nederlandse wetgeving)
- Kan met de hardheidsclausule alsnog vervoer worden toegekend?

7

Kader volgens AB RvS

- de Afdeling dat het college aan artikel 23 van de Verordening toepassing kan geven, maar daartoe niet zonder meer verplicht is. De rechter dient de weigering van het college om de in artikel 23 van de Verordening opgenomen bevoegdheid toe te passen met een zekere mate van terughoudendheid te toetsen.
- Kortweg de rechter ma niet zo maar op de stoel van het college van B&W gaan zitten.

8

Nu toegepast op de casus

- Door moeder was onderbouwd dat er geen passende school dichterbij was (ook verklaringen van de scholen die dichterbij lagen).
- In dat geval had Beekdalen moeten onderbouwen waarom er niet ten gunste van ouders van de verordening en de wet is afgeweken met behulp van de hardheidsclausule.
- Dus ja, ook van de wet kan worden afgeweken ten gunste van ouders en leerling.

9

Nog even
formeel

10

Wie gaat over de hardheidsclausule?

- In de verordening is de bevoegdheid om te beslissen bij het college van B&W neergelegd.
- Is het gemandateerd aan iemand anders??
- Bepalend is wat in het mandaatbesluit van de gemeente is opgenomen.

11

Hoe kijken rechters
naar de
hardheidsclausule?

12

ECLI:NL:RVS:2023:402 (Dijk en Waard)

- Alleenstaande ouder van vier kinderen en werkt in deeltijd.
- Vraagt om aangepast vervoer naar Sbo school onder de kilometergrens.
- Gelijktijdig een kind van 4 jaar naar een andere school brengen
- Geen netwerk beschikbaar.
- Psychologisch onderzoek waaruit naar voren komt dat het belangrijk is dat de leerling gebruik maakt van het leerlingenvervoer

- Gemeente geeft geen leerlingenvervoer
- Wat zeggen de rechters?

13

ECLI:NL:RVS:2023:402 (Dijk en Waard) vervolg

Dat ouder ook zorg moet dragen voor het vervoer van en naar school van haar dochter van 4 die op een andere basisschool zit, dat de vader van haar zoon geen bijdrage wil leveren aan het vervoer van haar zoon naar school en dat ook vanuit het sociale netwerk van ouder geen begeleiding mogelijk is, maakt de situatie niet bijzonder. De rechtbank heeft terecht overwogen dat, hoewel het aannemelijk is dat de situatie voor ouder belastend is, haar situatie zich niet in betekenende mate onderscheidt van de situatie van veel andere alleenstaande ouders.

14

Vervolg uitspraak

De door ouder overgelegde stukken bieden geen grond voor een ander oordeel. In de conclusie van het psychologisch onderzoek van februari 2020 staat weliswaar dat het voor haar zoon belangrijk is dat hij gebruik kan maken van het leerlingenvervoer, omdat het te onveilig is om hem zelfstandig naar school te laten fietsen. Uit deze conclusie volgt evenwel niet dat ouder dit vervoer niet zelf kan verzorgen of dat alternatieve vormen van vervoer onmogelijk zijn.

15

Nog een voorbeeld

- ECLI:NL:RVS:2022:3732 (Rotterdam)
- Aanvraag voor llv onder km-grens
- Omdat ouders een inkomen onder het minimumloon hebben geeft de gemeente Rotterdam wel een vergoeding op basis van de hardheidsclausule (vast beleid gemeente Rotterdam).

16

Wat was de situatie van dit gezin?

Vier kinderen, waarvan twee naar een andere school gaan dan de zoon waarvoor het vervoer is aangevraagd. Omdat beide scholen om half negen starten en voorschoolse opvang te duur is, is het voor de ouder onmogelijk om alle kinderen tijdig naar school te brengen. Bovendien zijn de kinderen daardoor elke dag lang onderweg, wat veel invloed heeft op het welzijn van het gezin. Daarbij komt dat haar echtgenoot door zijn werktijden als pakketbezorger niet in staat is om haar te helpen met het halen en brengen van de kinderen. Dit alles leidt volgens haar tot ernstige benadeling van het gezin.

17

De ouders hebben onderbouwingen aangeleverd

Verklaring gezinscoach Peters (geen familie) en wijkteam Kralingen-Crooswijk: de extra reistijd heeft wel degelijk gevolgen voor de schoolprestaties van de kinderen - inmiddels gaat ook het jongste kind naar school - en het welbevinden van leerling en het gezin. Als gevolg van de extra reistijd stagneert de ontwikkeling van leerling omdat het niet mogelijk is om direct uit school een goede structuur en begeleiding te bieden.

18

Wat zeggen de rechters?

Dat ouder ook zorg moet dragen voor het vervoer van en naar school van haar andere kinderen, dat haar echtgenoot haar daarbij niet kan helpen, en dat het daarmee een forse inspanning van haar vergt, maakt de situatie niet bijzonder. Deze situatie, hoezeer ook aannemelijk is dat deze belastend is, onderscheidt zich niet in betekenende mate van de problemen die vele andere gezinnen op dit punt ondervinden. De door ouder overgelegde stukken bieden geen grond om in zoverre tot een ander oordeel te komen. De rechtbank heeft in dit kader terecht overwogen dat uit de verklaring van Peters niet blijkt op welke feiten de verklaring rust, op welke periode deze betrekking heeft, welke eventuele alternatieven zijn afgewogen, hoe ernstig de gevolgen zijn en in hoeverre de situatie zich onderscheidt van gezinnen waarin als gevolg van werktijden en school- dan wel opvangtijden eerst later op de dag ruimte ontstaat voor hulpverlening.

19

Tweede conclusie

De rechter zal niet snel het niet toepassen van de hardheidsclausule onrechtmatig achten.

20

Even uitzoomen

21

Landelijke ontwikkelingen

- Kinderopvangtoeslag affaire/schandaal
- Kortweg is de overheid niet blind geweest voor burgers die tussen wal en schip vallen.
- Is er niet te blind naar de wettelijke regels gekeken?
- Hoe past dit bij leerlingenvervoer?

22

Ander kader: IVRK

- IVRK = Internationaal verdrag voor de rechten van het kind.
- Art. 3 – Het belang van het kind moet voorop staan.
- Art. 28 - Elk kind heeft recht op onderwijs.
- Bij het gebruik van de hardheidsclausule horen deze bepalingen te worden meegewogen.

23

Hoe dan?

- Doe goed onderzoek.
- Vraag ouders om onderbouwing van hun stellingen door onafhankelijke deskundigen.
- Niet van:
 - huisartsen,
 - wijkteam (uitspraak ECLI:NL:RVS:2022:3732),
 - Onderwijsconsulent (uitspraak ECLI:NL:RBZWB:2023:9048) of
 - Directeur school (uitspraak ECLI:NL:RBZWB:2023:9048)

24

Hoe dan (2)?

- Vraag steeds af is het nog wel redelijk om dit van ouder(s) te verwachten?
- Hoe bijzonder is deze situatie?
- Past het binnen het kader van het IVRK?
- Neem het besluit niet alleen.

25

Waar moet je op letten bij het gebruik van de hardheidsclausule?

26

Aandachtpunten

- Volgende schooljaren
- De overige onderdelen van de verordening
- Precedentwerking?

27

Gebruik Hardheidsclausule en volgende schooljaren

ECLI:NL:RBGEL:2017:3878

28

28

Gebruik hardheidsclausule

- Gemeente kent in schooljaar 2014-2015 extra vergoeding toe o.b.v. hardheidsclausule omdat gebruik moet worden gemaakt van de pont.
- Afstand met pont is 3,2 km zonder pont 16,7 km.
- Voor het volgende schooljaar 2015-2016 geen vergoeding. Conform de verordening.
- Gaat de rechtbank hiermee akkoord?

29

29

Ook voor het volgende schooljaar

- Samenvatting Rechtspraak.nl: Gemeente heeft voor het ene jaar wel en voor het ander jaar geen kilometervergoeding toegekend. Dit is niet te begrijpen omdat de situatie ongewijzigd is. Daarom kent de rechtbank deze kilometervergoeding alsnog toe.
- Als de omstandigheden niet zijn gewijzigd hoor je het te herhalen.
- Tenzij je kaders aangeeft die maar voor één jaar gelden.

30

30

Hardheidsclausule en de overige bepalingen van de verordening

31

ECLI:NL:RVS:2011:BP5447 (De Marne)

- Aanvraag voor LLV naar school voor HB-onderwijs voor 5 jarige leerling.
- Aanvraag is afgewezen, niet dichtstbijzijnde toegankelijke school
- Bezwaar ingediend: advies commissie voor bezwaarschriften – ken een kilometervergoeding toe, op basis van de hardheidsclausule, voor de reis naar de school voor HB-onderwijs. College volgt advies op.
- Ouders niet akkoord en gaan in beroep want willen aangepast vervoer.

32

Afdeling Bestuursrechtspraak Raad van State

- De aanvraag moet worden getoetst aan alle bepalingen van de verordening.
- De reistijd met OV is ruim boven de 90 minuten en te verminderen met 50%.
- Gevolg ouders hebben recht op aangepast vervoer.
- Les: bij het gebruiken van de hardheidsclausule moet je alle bepalingen van de verordening in het besluit betrekken.

33

Precedentwerkingen/of
willekeur hardheidsclausule?

34

Precedentwerking en/of willekeur?

- Angst voor precedentwerking: als we het voor deze leerling doen moeten we het voor alle leerlingen doen....
- Angst voor willekeur: waarom doen we het voor het ene geval wel en het andere vergelijkbare geval niet???

35

precedentwerking

- Je moet gelijke gevallen gelijk behandelen, maar zijn de gevallen wel gelijk?
- Precedentwerking is te voorkomen om bij het besluit om de hardheidsclausule te gebruiken duidelijk in de beschikking op te schrijven op welke bijzondere omstandigheden tot het besluit is gekomen.
- Maak je er dus niet van af met “wij kennen u leerlingenvervoer toe op basis van de hardheidsclausule” en verder niets.

36

Willekeur?

- Gelijke gevallen hoor je gelijk te behandelen.
- Zijn de gevallen gelijk?
- Is uit te leggen waarom de gevallen verschillen?
- Hou je bij in welke gevallen de hardheidsclausule gebruikt wordt en heb je hiervoor spelregels bijvoorbeeld in de vorm van beleidsregels?

37

Wat als je niet duidelijk kan maken wanneer je de hardheidsclausule gebruikt?

- ECLI:NL:RVS:2023:4538 (Rotterdam)
- Hierbij neemt de Afdeling in overweging dat het college niet in staat is gebleken om, ook nadat de Afdeling het college hier nadrukkelijk de gelegenheid voor heeft gegeven, te onderbouwen waarom hier geen toepassing hoeft te worden gegeven aan de hardheidsclausule. De Afdeling ziet om die reden geen andere mogelijkheid dan te oordelen dat ouder in dit geval wel een geslaagd beroep kon doen op de hardheidsclausule.

38

Laatste conclusie

- Denk goed na over de vraag wanneer wel en wanneer niet de hardheidsclausule in te zetten.
- Wees niet te bang voor precedentwerking of willekeur, maar wees helder in de keuzes.
- Laat het college kaders vaststellen.

39

Zijn er vragen of
opmerkingen?

40

Voor als er
nog tijd is:
Wat zou u
doen?

- Wel of niet de hardheidsclausule toepassen?
- Alleenstaande ouder met kind op Sbo op 3,7 km
- Ouder heeft MS waardoor ze ongeveer de helft van de tijd niet in staat is haar kind naar school te brengen. Dit is onderbouwd met een verklaring van de specialist uit het academische ziekenhuis.
- Wel of geen vervoer toekennen (met hand opsteken)

41

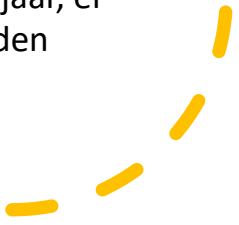
Wat zou u
doen?

- Vader heeft longkanker en heeft niet lang meer te leven, als zuurstof opraakt moet er binnen 15 minuten nieuwe zuurstoffles worden aangesloten.
- Leerling naar Sbo, onder de kilometergrens, reistijd ca. 30 minuten.
- Als moeder moet begeleiden dan kan ze niet op tijd zuurstof aansluiten.
- Wat zou u doen?

42

Wat zou u
doen?

- Ouders zijn dichterbij de SO-school van oudste zoon gaan wonen.
 - Maar hierdoor zijn ze net (100 m) onder de kilometergrens van het jongere kind gekomen.
 - Ouders zijn wel in staat het oudste kind naar school te brengen, jongste kind niet.
 - De verhuizing halverwege schooljaar, er moet een nieuwe beslissing worden genomen.
 - Wat zou u doen?
-

43

Bedankt voor uw
aandacht

44